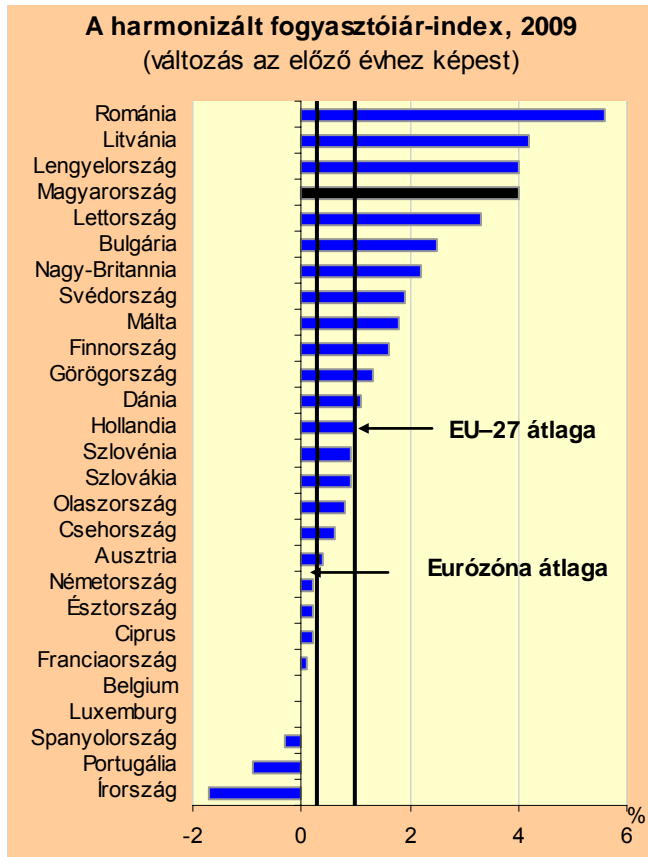

A hónap témája

A harmonizált fogyasztóiár-index

Ismertető a rendelkezésre álló adatokról

Az Európai Unió tagországaiban a pénzromlás mértékének meghatározására nemzetközi összehasonlítás céljából a harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) mutatóját használják. A harmonizált fogyasztóiár-index az EU-tagországok részére kötelezően előírt (acquis communautaire) minősítésű statisztikai mutató, mivel az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 109j. cikkében említett konvergenciakritériumokról szóló jegyzőkönyv 1. cikke ilyen rendelkezést tartalmaz. Emellett az euróövezethez csatlakozni kívánó országokkal szemben támasztott konvergenciakritériumok hangsúlyos eleme az árstabilitás, vagyis az Európai Központi Bank által számított inflációs referenciaérték elérése. http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,862719&_dad=portal&_schema=PORTAL

A fogyasztóiár-indexet széles körben használják alapvető üzleti döntésekhez. Gyakori, hogy szerződésben meghatározott módon kell a fogyasztóiár-indexszel korrigálni valamilyen nemzeti valutában kifejezett pénzüsszeget, meghatározott időközönként. Ilyenkor a helyes számításhoz elengedhetetlen a következő szempontok figyelembe vétele:

1. Milyen területi egységre vonatkozik az index?

Az inflációs adatok az unió valamennyi tagállamára rendelkezésre állnak, emellett unió kívüli országokra, mint Izland, Törökország, Norvégia, Svájc, Horvátország, valamint az Egyesült Államok. Emellett rendelkezésre állnak az összesített, országcsoportokra bontott mutatók, így az EU-27-re (EICP, European Index of Consumer Prices), az eurózónára (MUICP, Monetary Union Index of Consumer Prices), vagy az európai gazdasági térségre (EEAICP, European Economic Area Index of Consumer Prices). Az euró zóna tagországainak száma a monetáris unió kezdete óta többször változott. 2001. január-2006. december között 12 tagállam (Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország) alkotta az euró zónát (EA12). 2007. január 1-jétől Szlovéniával együtt 13 (EA13), 2008. január 1-jétől Máltával és Ciprussal együtt 15 (EA15), 2009. január 1-jétől pedig Szlovákiával együtt már 16 tagú (EA16) az euró övezet. Az index területi vonatkozásának meghatározásakor érdemes figyelni arra, hogy az EA15 és az EU15 különböző aggregátumokat jelentenek, mivel az EA15 a fentebb leírtak szerint a 15 tagú euró zónát, az EU-15 viszont a 2004. május 1-jéig 15 tagállamból álló (Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Svédország) Európai Uniót jelenti.

2. Milyen bázishoz viszonyított árváltozást kell figyelembe venni?

Az Eurostat rendeletben kötötte ki, hogy a jelenleg használható bázisidőszak 2005. év, vagyis a súlyokat az azévi összetétel alapján határozták meg. Az indexek kifejezhetik az előző hónaphoz, az előző év azonos hónapjához viszonyított változást, valamint alkalmazzák a 12-havi mozgóátlagot, ami tulajdonképpen két teljes év áralakulását hasonlítja össze. (Pl: a 2009 márciusától 2010 februárjáig tartó időszakot hasonlítja 2008 márciusától 2009 februárjáig tartó időszakokkal.) A 12 havi mozgóátlag a definícióból adódóan adott év decemberében megegyezik az adott év éves átlagával, tehát például a 2009. évi decemberre vonatkozó 12 havi mozgóátlag pontosan ugyanazt jelenti, mint a 2009. évi infláció.

Példák a különböző indexek kiszámítására:

- Mekkora volt a fogyasztóiár-index változása 2009. májusban az előző hónaphoz viszonyítva?

Az adatot az adatbázisban a következő útvonalon éri el: Database by themes - Economy and finance - Prices - Harmonized index of consumer prices (HICP) - HICP (2005=100) - Monthly data (monthly rate of change). A tábla megjelenésekor a TIME dimenzióban a 2009. májusi időszakot kell kiválasztani, az eredmény a százalékos változás lesz.

- Mekkora volt a fogyasztói árak változása 2009. májusban az előző év azonos hónapjához viszonyítva?

Az adatot az adatbázisban a következő útvonalon éri el: Database by themes - Economy and finance - Prices - Harmonized index of consumer prices (HICP) - HICP (2005=100) - Monthly data (annual rate of change). A tábla megjelenésekor a TIME dimenzióban a 2009. májusi időszakot kell kiválasztani, az eredmény a százalékos változás lesz.

- Mekkora volt a fogyasztói árak változása 2009 egészében az előző évhez képest?

Az adatot az adatbázisban a következő útvonalon éri el: Database by themes - Economy and finance - Prices - Harmonized index of consumer prices (HICP) - HICP (2005=100) - Annual Data (average index and rate of change). A tábla megjelenésekor a TIME dimenzióban a 2009. évet kell kiválasztani, az INFOTYPE dimenzióban kétféle lehetőség közül választhatunk:

1. az Annual average rate of change az előző évhez viszonyított változást százalékos formában, rátaként adja meg. Itt nem szükséges tovább számolni.
2. az Annual average index a 2005. évi bázishoz számolt fogyasztóiár-indexet adja meg. Ha azt akarjuk kiszámítani, mennyivel változtak a fogyasztói árak 2009-ben, a 2009. és a 2008. évi (fix bázisú) indexet is le kell kérdezni, a 2009. évit elosztani a 2008. évivel, a hányados adja meg a keresett indexet. Ez a számítási mód ugyanazt az eredményt adja, mint az első pontban leírt, azzal a különbséggel, hogy ez index, az 1. pontban pedig rátát kaptunk. Az index és a ráta különbsége 100.

- Mekkora volt a 12 havi mozgóátlag 2009 májusában?

Az adatot az adatbázisban a következő útvonalon éri el: Database by themes - Economy and finance - Prices - Harmonized index of consumer prices (HICP) - HICP (2005=100) - Monthly data (12-month average rate of change). A tábla megjelenésekor a TIME dimenzióban a 2009. májusi időszakot kell kiválasztani, az eredmény a százalékos változás lesz.

- Mekkora volt az árváltozás 2008. december és 2009. május között?

A számításhoz kétféle módszert használhatunk.

1. Lekérdezzük az egyes hónapokban bekövetkezett árváltozásokat az előző hónaphoz viszonyítva, majd - indexszé alakítás után - össze kell ezeket szoroznunk.

Az adatot az adatbázisban a következő útvonalon éri el: Database by themes - Economy and finance - Prices - Harmonized index of consumer prices (HICP) - HICP (2005=100) - Monthly data (monthly rate of change). A tábla megjelenésekor a TIME dimenzióban a 2009. januári, februári, márciusi, áprilisi és májusi adatokat kell kiválasztani. Százalékos formában megadott rátákat kaptunk. Mind az öt rátát egyenként alakítsuk át a következőképpen: adjunk hozzá 100-at, majd osszuk el 100-zal. Az így kapott számokat szorozzuk össze, az így kapott szorzat valamilyen 1-hez közeli szám lesz. Ezt szorozzuk meg 100-zal: ez a keresett értékünk indexes formában. Vonjunk ki belőle 100-at: ez a keresett értékünk ráta formájában.

2. Lekérdezzük a fix bázisú havi indexeket a szóbanforgó időszak végére és elejére, majd a kettőt elosztjuk egymással.

Az adatot az adatbázisban a következő útvonalon éri el: Database by themes - Economy and finance - Prices - Harmonized index of consumer prices (HICP) - HICP (2005=100) - Monthly data (index). A tábla megjelenésekor a TIME dimenzióban a 2009. májusi és 2008. decemberi időszakot kell kiválasztani. A megjelenő értékek indexek lesznek. Ezeket elosztva egymással, a keresett értéket indexes formában kapjuk meg. Ha kivonunk belőle 100-at, a rátát fogjuk látni.

3. Milyen termék- és szolgáltatáskörre kell figyelembe venni az árváltozást?

Az árváltozást a COICOP (Egyéni fogyasztás rendeltetés szerinti osztályozása) nomenklatúráján alapuló termék- és szolgáltatáskörre veszik figyelembe. Ennek leggyakoribb módja, amikor a teljes indexet használják, emellett gyakori, hogy csak a szolgáltatásokét. (Rendelkezésre állnak gyakori kiadásokra számított aggregátumok, illetve 2010 februárjától publikálják a szabályozott árakból számított aggregátumot. Ennek angol megfelelője: Administered prices, HICP-AP.) Az Eurostat honlapján szintén megtalálhatók a harmonizált változatlan adótartalmú fogyasztóiár-indexek (HICP at Constant Tax Rates, HICP-CT). Ez a mutató a termékeket és szolgáltatásokat terhelő fontosabb indirekt adók (áfa, jövedéki adó, fogyasztási adó, regisztrációs adó) változásának hatását szűri ki a fogyasztóiár-indexből,

vagyis arra a kérdésre ad választ, hogy a tárgyidőszakban mekkora lenne az árindex, ha még mindig a bázisidőszakban érvényes adótörvények lennének hatályban.

4. Milyen ismertetőjegyek alapján különböztetjük meg a harmonizált fogyasztóiár-indexet a nemzeti inflációs indextől?

A nemzeti inflációs index és az EU ajánlásait tükröző harmonizált fogyasztóiár-index hasonló, de nem teljesen azonos mutató, bár az adatokat a nemzeti statisztikai hivatalok adják át az Eurostatnak, amely előállítja az uniós összesítést. A két index között megjelenő csekély mértékű különbség módszertani eltérésekre vezethető vissza. (A harmonizált fogyasztóiár-index számításához használt súlyok a hazai lakosság fogyasztása mellett az ide látogató külföldiek fogyasztását is tartalmazzák, emellett 2005 januárjától a szolgáltatások árai abban a hónapban kerülnek a harmonizált árindexbe, amikor a szolgáltatás igénybevétele megkezdődhet. Továbbá a harmonizált árindex nem tartalmazza az ún. imputált lakbér, illetve a szerencsejátékok alakulását.)

Biztosan az uniós, harmonizált indexre van szüksége, amennyiben a következő kifejezésekkel találkozik a szerződésében: HICP, MUICP, EICP, eurózóna, Eurostat, illetve ECB, Európai Központi Bank által közzétett infláció.

A harmonizált fogyasztóiár-index és a nemzeti módszertan szerint számított fogyasztóiár-index alakulása Magyarországon (előző év = 100,0)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Harmonizált fogyasztóiár-index	110,0	109,1	105,3	104,7	106,8	103,5	104,0	107,9	106,0	104,0
Fogyasztóiár-index	109,8	109,2	105,3	104,7	106,8	103,6	103,9	108,0	106,1	104,2

Módszertan:

A harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) számításának célja az Európai Unió tagországaiban a nemzetközi összehasonlítás biztosítása a fogyasztói árak változásának mérésére. A harmonizált fogyasztóiár-index az EU-tagországok részére kötelezően előírt statisztikai mutató, vagyis a tagállamok által elért fenntartható árstabilitás szempontjából az inflációt a fogyasztói árindex segítségével, összehasonlítható alapon kell meghatározni. A mutató meghatározásánál a háztartások által megvásárolt termékeket és szolgáltatásokat veszik figyelembe, amibe beletartoznak az intézményi háztartásokban élők is. A harmonizált fogyasztóiár-index lefedi a rezidens és nem rezidens háztartások által az ország területén végrehajtott vásárlásokat. Az index számításánál a fogyasztó által kifizetett végső árakat veszik számításba, ezek nem tartalmazzák a kamat- és hitelterheket.

A harmonizált módszertan szerint előállított indexek 1997-ig visszamenőleg állnak rendelkezésre. Az adatok szezonálisan nem kiigazítottak. A havi adatok a tárgyidőszak után 14-16 nappal állnak rendelkezésre.

Az adatokat az Eurostat revíziós politikájának megfelelően felülvizsgálják, majd véglegesítik. Az Eurostat az előzetes adatok közlésére a „p” betűt (provisional value) használja, amit általában addig alkalmaznak, amíg egy a következő időszakra vonatkozó adatközlés meg nem történik. Indokolt esetben lehetőség van a visszamenőleges adatközlés módosításra. Ennek szabályozását a 1921/2001-es számú [Bizottsági Rendelet](#), 4., 5. és 6. cikkelye tartalmazza. Ennek értelmében azok az adatok is módosíthatók, amelyek esetében nincs "provisional-átmeneti" jelzés az adatokon.

Részletes módszertani háttér:

Hamonizált fogyasztói árak

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/prc_hicp_esms.htm

Kapcsolódó nomenklatúra:

COICOP

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=COICOP_99&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC&CFID=24759728&CFTOKEN=f5d5c72ec1ab210b-FF3F6177-B2A0-B0D1-BABFA7AB23F7CFE9&jsessionid=f900b40341b963143927

Kiadványok:

- Gyorstájékoztatók:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/publications/news_releases

- Adatok Fókuszban:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/publications/data_in_focus

- Statisztikai Fókusz:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/publications/statistics_in_focus

- European Price Statistics - An overview:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-70-07-038/EN/KS-70-07-038-EN.PDF

- HICP short guide for users:

http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/hicp/library?l=/public/short_guide_users/en-shortguide-ks-be-04-0/_EN_1.0_&a=d

- Administered prices:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/methodology/administered_prices
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-26022010-AP/EN/2-26022010-AP-EN.PDF

- HICP-CPI különbségek:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/documents/Tab/Tab/HICP-CPI%20DIFFERENCES>

- A 2005. évi bázisról:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/documents/Tab/Tab/2-16112005-EN-BP.PDF>

- Speciális aggregátumok - frequent out-of-pocket purchases:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-015/EN/KS-SF-09-015-EN.PDF

Gyakori kérdések:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/help/faq#DATA2.1>

Adatok:

- Kapcsolódó kész táblák:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/data/main_tables

- Adatbázis:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/data/database>

Külső adatforrás:

Európai Központi Bank:

<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.en.html>